

תקדים: אם שתרמה כליה לבנה תו

"לא עשיתי את זה בשביל כסף, אבל אני צריכה לדאוג לעתידי"

אתי גפני תרמה כליה לבנה והצילה את חייו. עכשיו היא דורשת פיצוי כלכלי ממשרד הבריאות ומקופת חולים. הנימוק: בזכות ההשתלה הוא לא צריך לעבור דיאליזה, שהייתה אמורה לעלות למדינה כסף רב. כן, היא יודעת שזה עלול להיראות כמו סחטנות, אבל היא שלמה עם זה

מאת ברוריה אבידן-בריר

לפני 37 שנים, כשנזירה לוי עלתה לכותרות כישראלית הראשונה שתרמה כליה לבנה, היא לא רצתה שבנה מאיר יידע שהרופאים מוציאים כליה מגופה למענו. כמה ימים לפני הניתוח, גילה מאיר בן ה-18 את מסמכי בית החולים בילינסון. כשהבין שאמו תורמת לו כליה שתציל אותו, פרץ בכבי. כשנזירה תרמה את כליותיה, אתי גפני השתחררה מהצבא: "ראיתי בנוירה אם השנה שכרתי איבר מגופה למען ילדה, והערצתי אותה בגלל הנתניה". ביולי 2000, הצטרפה גם גפני למשפחת תורמות הכליות. באותו בית חולים בו נותחו נזירה ומאיר לוי, תרמה אתי את כליותה הימנית לבנה אורי, היום בן 26. מאז חוגגים לו יום הולדת פעמיים בשנה.

אתי גפני. "מה יקן הכליה היחידה שלי תיפגע ואין לי נוסף"

אתי, היום סבתא לשניים, לא היססה פעמיים כשנדרשה לתרומה. אלא שהיא עשתה משהו שנוזרה לוי לא העלתה בדעתה לעשות: באחרונה הגישה לבית המשפט המחוזי בירושלים תביעה תקדימית, ברדישה שהמדינה (באמצעות קופת חולים ומשרד הבריאות) תפצה אותה על הכליה שתרמה לבנה. עורך דינה של גפני, שמואל ילינק, חישב ומצא שכל שנת דיאליזה שאורי גפני היה צריך לעבור הייתה עולה למדינה חצי מיליון שקל. מאחר שבגופו פועלת הכליה של אמו, היא חסכה למדינה שנות דיאליזה ולכן האם בעלת הכליה האחת תובעת גמלה לכל חייה.

אתי לא לבד בתביעתה התקדימית. עו"ד ילינק הגיש שלוש תביעות נוספות: בשם אה שתרם לאחיו, בן שתרם לאביו ובת שתרמה לאמה. שש תביעות ייצוגיות נוספות ברדך. המדינה ביקשה הארכה להגשת כתב הגנה ועדיין לא נקבעו תאריכים לבירור התביעה. "כשהחלטתי לתת כליה לאורי לא היססתי", נזכרת אמו. "בתי גילי הציעה שגם היא תלך לבדיקות ותהיה מועמדת להשתלה לאחיה. היא הייתה אמה לתינוק וירעתי שהיא ובעלה אלירן רוצים עוד ילדים, או דחיתי אותה בנחרצות. רגני, בעלי לשעבר ואביו של אורי, לא בא בחשבון כי הוא נכה צה"ל ונותרה לו כליה אחת. לכן רק אני יכולתי לתרום.

"לפני הניתוח ואחרי לא חשבתי על כסף. הרעיון עלה לפני כמה שבועות, כשראיתי בעיתון שבחור צעיר שתרם כליה לאחיו תובע כסף. צלצלתי לעורך הדין ילינק שמייצג את הבחור והחלטתי לתבוע. כמו שאני לא רואה בתרומה שלי לאורי הקרבה, אני לא רואה בתביעה שלי ממסחרת את הכליה שלי, שפועלת לשמחתי בגופו של בני, לצד הכליות שלו שנותקו ונונוו. אני חושבת שהמדינה יכולה להשתתף במימון חיי".

והמשך >

16.12.2002 26

אתי גפני: "כמו שאני לא רואה בתרומה שלי לאודי הקרבה, אני לא רואה בתביעה שלי מסחרה. אני לא ממסחרת את הכליה שלי, שפועלת לשמחתי בגופו של בני, אבל אני חושבת שהמדינה יכולה להשתתף במימון חיי"

והמשך >

"באשפוזים תפקדתי, בבית התחוטטתי"

אתי התלאביבית התאהבה ברני גפני כששירתה בנח"ל. הם נישאו ועקרו למגדליהעמק. הוא עבד במפעל, היא למדה בסמינר "אורנים" וסיימה את לימודיה כנגנת. גילי (29) ואורי (26) נולדו כמגדליהעמק. כשאורי היה בגן, הוריו התגרשו. "המחלה של אורי התפרצה בחופש הגדול לפני כיתה ב', כשהייתי בטויל בחו"ל ואמי שמרה על אורי בביתה בתל-אביב. כשחזרתי ראיתי שאורי השמן וייחסתי את זה למאכלים הבולגריים של אמה. ביום הראשון ללימודים, המורה של אורי שמה לב שרגליו נפוחות ומייד הלכנו לקופת-חולים לבדיקות. אחרי שלושה ימים שלחו אותנו לבית החולים והת-חילו אשפוזים. האבחנה הייתה נפרוטיק סינדרום, מחלת כליות שחולפת בגיל ההתבגרות אם אין סיבוכים.

"כדי לתת לאורי את הטיפול הטוב ביותר הגעתי לתל-השומר, לפרופ-סור חיים בויקס ו"ל. כשאורי היה מתחיל להתנפח הייתי לוקחת אותו מייד, גם באמצע הלילה, ממגדליהעמק לבית החולים "שיבא", שם הוא היה מקבל קורטזון בכל פעם שהיה לו התקף. לאחר שלוש שנים של טלטולי נסיעות

עוה"ד של גפני: אנחנו קוראים למדינה לקבוע עמדה

עו"ד שמואל ילינק, המייצג את אתי גפני, משלים עבודת דוקטורט בנושא "שוק העתיד - המסחר באיברי אדם להשתלה". בין היתר הוא מציע מודל שלפיו ראוי להציע גמולים כספיים וכלכליים כדי לעודד אנשים לתרום איברים. "בעיני, זו צניעות לומר שאם עניים מוכרים כליות לעשירים זה ניצול של העני-ים שיהפכו לחלקי חילוף לעשירים. גם אם רוצה למכור כליה מגופו, מודע לחברה יש זכות מוסרית לאסור עליו? אני מאמין שאלמנה שמקבלת קצבת שארית תסכים לתרום מאיברי בעלה אם תקבל תמורה מביטוח לאומי, או מענקי לימוד לילדיה או פטורים ממס הכנסה".

התביעה הייצוגית נולדה כשילינק הופיע במשכ-נות שאננים, בסמינריון שהוקדש לאתיקה ותרומות איברים: "בקהל היה מושלל הכליה, ח"כ אברהם רביץ, שסיפר לי על צעיר בן 22 שתרם כליה לאחיו ורוצה לתבוע פיצוי מהמדינה. רביץ שלח אלי את הבחור ולאחר שפורסמה ידיעה קטנה על אותה תביעה החלו לזרום פניות. דחיתי את כל הפגנים שהגיעו אלי יותר משבע שנים לאחר ההשתלה".

● אתה מודע לכך שזה יכול להיראות כסחטנות? "בתביעה שלנו אנחנו קוראים למדינה לקבוע עמדתה ביחס למודל שאני מציע ולהיות שותפה למצילי החיים. הרעיון הוא לעודד תרומת איברים. סחטנות? מי שרענו לא נוחה יכול להציג את זה כך. למה אשה יכולה להשכיר את רחמה לפונדקאות ולקבל כסף ואילו אשה שתרמה כליה לבנה לא יכולה לקבל פיצוי כספי? גם כיהודי רתי אין לי בעיה עם הגשאה".

עו"ד שמואל ילינק, המייצג את אתי גפני.

החלטתי לעבור למרכז, ליד בית החולים. הישגתי עבודה בגן ברמת-גן ועבר-נו לדירה בקריית-אגון".

● חייבתם בתקווה שבגיל ההתבגרות אורי יבריא? "הבדיקות של החלבון בשתן הוכיחו שיש סטייה מהאבחון המקורי והת-קווה דעכה. באשפוזים תפקדתי, אבל כשהייתי חוזרת הביתה ההתחטטות שלי התבטאה בפצעים כבה. אורי שאל שאלות קשות וגם בי ניקרו השא-לות: למה זה קרה לנו? למה נענשנו? ניסיתי להתייחס לאורי כאל ילד בריא, וכשהוא חגג בר-מצווה שלחתי אותו לחו"ל בטויל צעירים כדי שלא ייפגע רגשית. באותה התקופה החלטתי על דעת עצמי להפסיק את הקורטזון. חששתי שמדובר באנטיביוטיקה, לא היה מחוסן אפילו בפני נזלת קלה. הלכתי למרפאים אלטרנטיביים, וברקע ריחף מעלינו גור הדין של היר-דרות צפויה, אבל אני ביטורי אופטימית וקצת מטאטאה בעיות".

● איך יכולת לשנות את הטיפול הרפואי לבנך על דעת עצמך? "לפני שאורי נסע לטויל בר המצווה, ולאחר שהפסקתי לו את הקורטי-זון, שלחתי את הבדיקות שלו ל"שיבא". פחדתי מהתוצאות אבל הבדיקות

התגלו כמזוינות, ואורי נסע לחו"ל עם ברכת הרבי מלובניץ' ורשימת אנשי קשר בכל עיר באירופה, שיטפלו בו אם יחוש ברע. הרגשתי שניצחתי ברגע בו לקה בנזלת וגופו התגבר לבד.

"התחילו השנים הטובות. אורי סיים תיכון וצה"ל לא רצה לגייס אותו. הוא עבד וחשב כסף, וכשהתברר שגם השתחררו מהצבא הוא רצה לנסוע איתם למזרח הרחוק. הוא לא לקח תרופות למסע, בידיעה שאם המחלה תפרוץ היא זוחלת לאט, והוא יוכל לחזור לארץ".

אורי נסע ליפן ולתאילנד, ולאחר כמה חודשים צלצל מבית חולים שם ואשפו עם חום גבוה וקשיי נשימה. "לאחר סדרות טלפונים הוא נתן בארץ ובשרה התעופה הייתי בשוק. הוא היה שקוף, מת מזהלך, שלא יכול לנשום. הוא אשפז ב"שיבא" והחלו הדיאליזות".

"הוא אמר: אמה, אני לא יכול יותר"

אתי, העוברת כיום כסוכנת מכירות, החלה לתמוך בין עבודתה והדיא-ליזה ב"שיבא" שלוש פעמים בשבוע: "כל טיפול נמשך ארבע שעות. חייתי בחדרה נוראית, רואה את הסבל הנורא שלו. ביום הדיאליזה וביום שאחרי התקשיתי לתפקד, והוא, שהיה צהוב, המשיך להתברך עם חבריו".

● מי יום את החשתלה? "כשאורי החל בדיאליזה היו קשיים במציאת עורקים ביד, והתחילו לעשות לו דיאליזה בצוואר ובמפשעה. הוא נרשם בתור הארוך להשתלה ומייד הודעתי שאני רוצה לתרום. אמרו לי שרק אחרי חצי שנה בדיאליזה יש על מה לדבר. אורי לא התלונן אף לרגע ואמר בהומור שחור: 'המול שלי הוא שאני לא יכול לקחת ללב, כי הכל מגיע אלי לכליות'. עד שהגיע הרגע בו אמר: 'אמה. אני לא יכול יותר. תעשי משהו'.

"כשהגעתי לבדיקות בבילינסון, שנה אחרי שהוא התחיל בדיאליזה, הייתי מאושרת שנמצאתי מתאימה. לידי התחילו דרמות, כמו של אב שבא לתרום לבתו ונידון לשמוע שהוא לא מתאים. בהקשר זה אני רוצה לומר שאני מעריצה ילדים שתורמים כליות להוריהם, כי אנתנו ההורים עשינו את הילדים שלנו בלי לשאול אותם ויש לנו מחויבות לחיהם. כשראיתי בבית החולים חייל שתורם לאביו או אח לאחיו התרגשתי בשבילם.

"הרגשתי שניתנה לי זכות גדולה לתת לאורי את הכליה שלי. לא הפסקתי לנרד לרופאים שיקבעו תור. ערב לפני הניתוח, כשכבר הייתי בצום, אמרו לי שיש בעיה, כי בבדיקה גילו צל בכליותי. רציתי לחנוק את הרופא. הזכרתי להם שהודעתי מראש שיש לי מיומנות ברום, ושלא אסכים לדחיה בניתוח".

הניתוח התקיים למחרת. "אורי אמר תודה רבה ונשק לי בלי רגשות יתר. האחות אמרה שהיא תיתן לנו אחרי הניתוח את המיטות של אב ובנו שעברו השתלה מוצלחת, והמיטות יביאו לנו מזל. אני נותחתי ראשונה ורק כשהכליה הוצאה מגופי החל הניתוח של אורי.

כשהתעוררתי רק שאלתי מה איתו. למחרת הרשו לי לבקר אותו בבדיוד לכמה דקות. אחרי יומיים הלכתי הביתה בלי להתפנק. אורי חזר הביתה אחרי עשרה ימים. הוא נמצא במעקב כל שלושה חודשים. בינתיים הכליה פועלת".

● אם הייתה לך האפשרות הכלכלית הייתי קונה, אבל בגלל התרומה אני מרגישה שהרווחתי את הילד שלי פעמיים. פעם אחת כשילדתי אותו ובפעם השנייה שנתתי לו כליה וחיים. אני אשה שלוחמת כל החיים".

● בנך מקבל קצבת נכות? "כשהוא עבר דיאליזות הוא קיבל קצבה. היום הוא עובד כחנות של אחותו ולא מקבל קצבה, למרות שכל חייו הוא חייב לקבל תרופות נגד דחי-יה. אם אדם מאבד כליה יש לו שלושים אחוזי נכות, אבל לא למושתל". הייתה לה התלבטות לפני הגשת התביעה. "חששתי שהתביעה תיראה כסחטנות. התייעצתי עם עורך דין קרוב משפחה ששכנע אותי להווי הצדה את הפקפוקים המוסריים ולחשוב על עתידו ועל הגיבוי הכלכלי. מה יקרה אם הכליה היחידה שלי ייפגע ואין לי נוספת? כשאורי הגיע להשתלה, נשקפה סכנה ממשיכה לחיים, ובלי הכליה שלי גור דינה היה מוות. ברעיונו הבנתי שהמדינה וקופת חולים תסכות בעקבות ההשתלה מיליונים, ואילו אני נכה לצמיתות לפחות בשלושים אחוז. עורך דיני קבע ומצא שסך הדי-כס כון של המדינה וקופת חולים מגיע לתשעה מיליון שקל. בתביעה לא נקבעו כסכומי הפיצויים, רק בסכומי החיסכון למדינה. בית המשפט הוא שינקוב כסכומים המגיעים לי". ■